

Albeřické rybníky. Foto Petr Jiskra.

Nová chráněná území v Doupovských horách

Petr Jiskra, AOPK ČR, Regionální pracoviště Správa CHKO Slavkovský les

Jedinečné, přírodovědecky cenné území Doupovských hor je zařazeno v celoevropské síti významných území Natura 2000. Jsme náležitě hrdí, že i naše malá zemička může v celoevropském měřítku nabídnout něco výjimečného. Nicméně, ochrana pouze prostřednictvím Natura 2000 není pro takto cenné území dostatečná, a tak v roce 2008 vznikl záměr na vyhlášení chráněné krajinné oblasti (CHKO) Doupovské hory. Pro takto rozlehlé území optimální ochrana. Ze záměru ale nakonec sešlo a bylo rozhodnuto, že místo CHKO zde vznikne síť maloplošně zvláště chráněných území, která pokryjí to nejceněnější z Doupovských hor.

Mimo území vojenského prostoru (vojenský újezd Hradiště) tedy Krajský úřad Karlovarského kraje, jakožto příslušný orgán ochrany přírody, postupně začal v Doupovských horách vyhlášovat přírodní památky – například Lom ve Stráži, Dubohabřinu ve Vojkovicích nebo třeba Hornohradský potok.

Na území vojenského prostoru je příslušným orgánem ochrany přírody Újezdní úřad. Zde byla 31. 1. 2017 uzavřena smlouva o územní ochraně některých dalších cenných lokalit. Smluvní ochrana je nástrojem územní ochrany, který lze použít, pokud není vyhlášeno zvláště chráněné území z nějakého důvodu vhodné. Smlouva byla uzavřena mezi Újezdním úřadem, Vojenskými lesy a Armádou ČR. Podmínkou uzavření smluvní ochrany je, že se smlouvou budou souhlasit všichni vlastníci. V případě vojenského újezdu Hradiště to bylo jednoduché, neboť jediným vlastníkem je stát (Vojenské lesy i Armáda ČR) – a ten souhlasil. Podobná situace nastala i v případě vzniku chráněných území na pozemcích Vojenských lesů a statků, s. p. nacházejících se mimo vojenský prostor. Také zde Vojenské lesy a statky projevily zájem o uzavření smluvní ochrany, a tak bylo dne 25. 6. 2018 vyhlášeno hned 12 smluvně chráněných území – tedy částečná náhrada za CHKO.

Součástí smluvně chráněného území Alberické rybníky jsou i navazující druhově bohaté suché trávníky.
Foto Přemysl Tájek.

Nelesní lokality

Alberické rybníky – extenzivně obhospodařované rybníky s bohatým porostem vodních makrofyt a silnou populací kuňky obecné (*Bombina bombina*). Ze vzácnějších vodních rostlin zde najdeme rdest alpský (*Potamogeton alpinus*), rdest světlý (*Potamogeton lucens*) či bahničku vejčitou (*Eleocharis ovata*). Žijí zde i vzácné druhy vážek, především šídlatka kroužkovaná (*Sympecma paedisca*) a vážka žlutavá (*Sympetrum flaveolum*). Součástí lokality jsou i okolní podmáčené louky, olšové luhy a druhově bohaté suché trávníky. Pro udržení příznivého stavu předmětů ochrany je zásadní extenzivní rybářské obhospodařování, minimalizace vnosu nežádoucích látek, letnění rybníků a kosení navazujících luk, k čemuž se vlastník podpisem smlouvy zavázal.

Orkovské louky – sečené střídavě vlhké bezkolencové louky s výskytem zvonečníku hlavatého (*Phyteuma orbiculare*). Optimální péčí, která je rovněž zakotvena ve smlouvě, je každoroční kosení, které zde probíhá díky zemědělským dotacím.

Bražecké pastviny – komplex poháňkových pastvin a podhorských smilkových trávníků

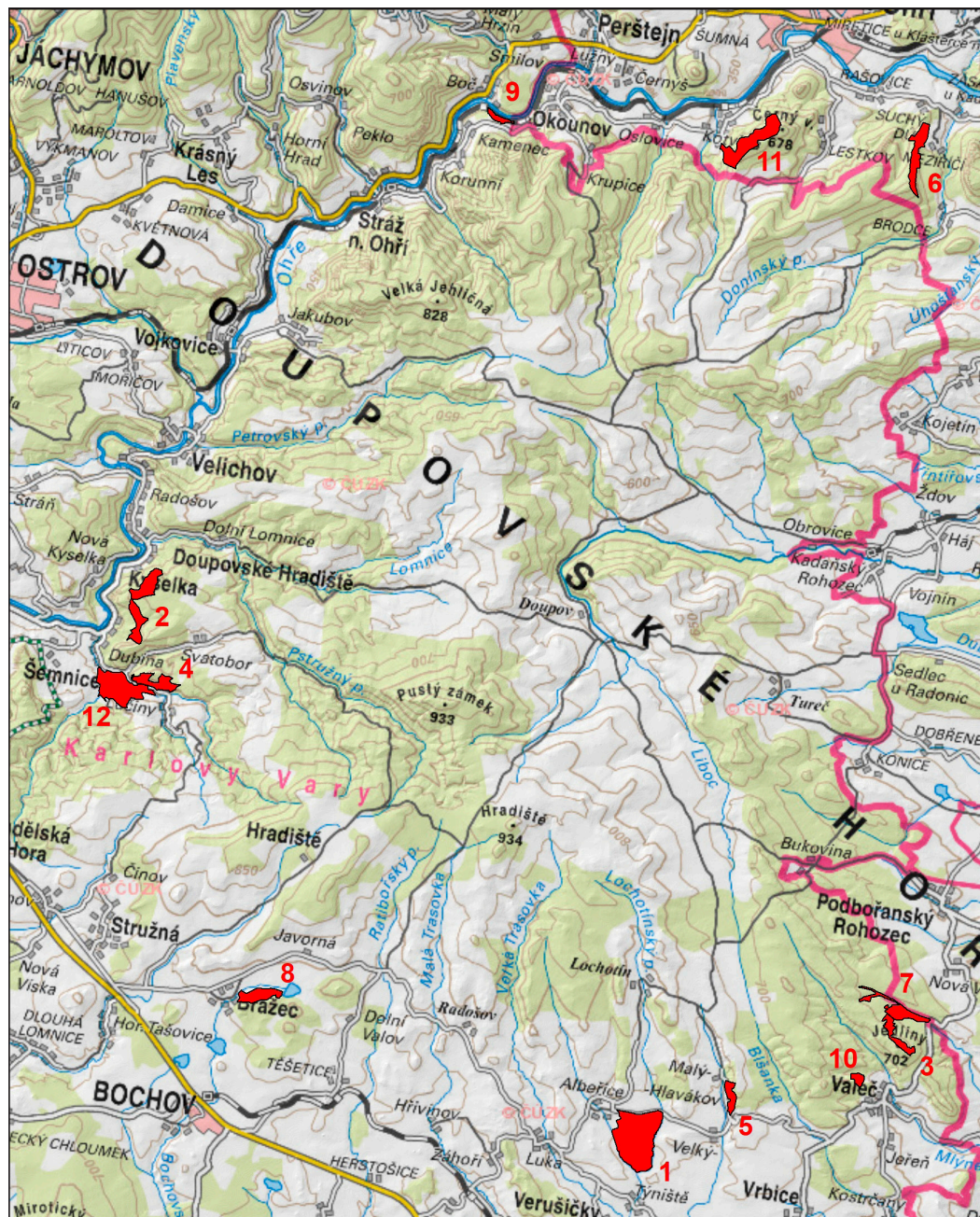
s lučními prameništi (foto na vnitřní zadní obálce). Území je významnou lokalitou vzácného hořečku drsného Sturmová (*Gentianella obtusifolia* subsp. *sturmiana*), vemeníčku zelenavého (*Coeloglossum viride*) a vratičky měsíční (*Botrychium lunaria*). Pro lokalitu je nejvhodnější extenzivní pastva spojená s narušováním drnu pro lepší uchycení semen hořečku. I v případě této lokality je způsob hospodaření zakotven ve smlouvě.

Lokality **Šibeniční vrch** a **Lučinský vrch** reprezentují typické doupovské stepní trávníky doplněné četnými soliterními dřevinami (foto na vnitřní zadní obálce). Obě lokality jsou v současné době, v souladu se smlouvou, extenzivně spásány ovci a koňmi, což je optimální způsob obhospodařování.

Lesní lokality

Černý vrch – jedná se o komplex starých, velmi kvalitních květnatých bučin a suťových lesů s vysokou druhovou diverzitou dřevin. Lesy jsou bohatě strukturované, věkově i vertikálně rozrůzněné, se značným podílem mrtvého dřeva.

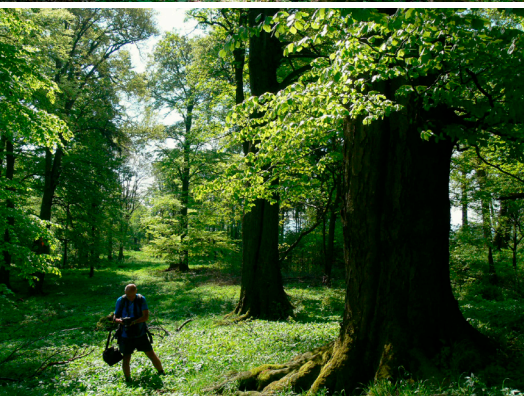
Sutě za Kamencem – suťové lesy na strmém kamenitém srázu v blízkosti obce Boč.

Nová smluvně chráněná území v Doupských horách

0 1 2 3 4 5 Km

1. Alberické rybníky	5. Malý Hlavákov	9. Sutě za Kamencem
2. Bučina u Kyselky	6. Nedíl	10. Valeč - Nad Parkem
3. Jedliny	7. Ořkovské louky	11. Černý vrch
4. Lučinský vrch	8. Pastviny u Bražce	12. Šibeniční vrch

- ▲ Černý vrch.
- ▲ Jedliny.
- ▲ Bučina u Kyselky. Všechny fotografie Petr Jiskra.

V porostu převládají javory a jasanů, ojediněle se vyskytuje i buk a při okrajích srázu také habr a dub.

Nedíl – lesní komplex zachovalých listnatých porostů s převahou květnatých bučin,

hercynských dubohabřin a suťových lesů na příkrých skalnatých svazích. Roste zde řada vzácnějších druhů rostlin jako je vemeník zelenavý (*Platanthera chlorantha*), okrotice dlouholistá (*Cephalanthera longifolia*), lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*), třemdava bílá (*Dictamnus albus*) nebo jeřáb dunajský (*Sorbus danubialis*).

Jedliny – jedinečný bukový les s vysokým podílem lípy. Mohutné stromy rostou v řídkém sponu a tak celý porost působí spíše parkovým dojmem. Stáří velké části lesních porostů přesahuje 170 let.

Malý Hlavákov – borový porost na slunné stráni s významnou příměsí javorů, jasanů, lip, dubů a ojediněle též jalovců.

Valeč – Nad parkem – dle lesní hospodářské evidence nejstarší porost v Doupovských horách. Dle podkladů má porost věk kolem 270 let, což je u bučin již věk úctyhodný. Nicméně i stromy stárnou a umírají, a tak z původních mohykánů zbylo již jen pár pokroucených kmetů na horní hraně skalnatého srázu.

Bučina u Kyselky – staré bučiny přímo navazující na národní přírodní památku Skalky skřítků, kterou velmi vhodně doplňuje a rozšiřuje o další lesní porosty.

Všechny uvedené lesní lokality jsou biotopem lejska malého (*Ficedula parva*), žluny šedé (*Picus canus*), čápa černého (*Ciconia nigra*) a dalších lesních ptáků. Pozoruhodný je i značný výskyt netopýrů vázaných na staré doupné stromy. Pro zachování kvality lesních komplexů je žádoucí pouze extenzivní obnova porostů listnáči, ponechání doupných stromů a stromů na dožití a na vhodných místech ponechávat dřevní hmotu na zetlení. Ke všem zmíněným činnostem se vlastník podpisem smlouvy zavázal a převzal tak na sebe odpovědnost za stav lokalit.

Zmíněná smluvně chráněná území velmi kvalitně reprezentují bohatou doupovskou přírodu. Doufáme, že budou jen odrazovým můstkem v další péči o celé Doupovské hory. ■